

Mali Analiz Teknikleri ve Rasyoları: Mali analiz, bir işletmenin finansal durumunu ve performansını derinlemesine anlamak için kullanılan önemli bir süreçtir. İşletmelerle ilgili birçok kişi ve kurum için kritik bilgiler sağlar.

İşte mali analiz teknikleri, genel bakış, türleri ve mali tablolar hakkında kapsamlı bir yanıt:

1.1 Giriş ve Genel Bakış (Mali Analize Genel Bakış)

Mali tablolar, anlamasını bilene işletme hakkında kelimeler olmaksızın sessizce çok şey ifade ederler. Eğer mali tablolar işletmenin mali fotoğrafı ise, **mali analiz işletmenin röntgenini çekmektir**. Mali analiz, finansal tablolardaki çeşitli hesaplar arasındaki ilişkilerin kurulmasını, ölçülmesini ve yorumlanmasını kapsayan bir faaliyettir. Amacı, finansal tablolara bir takım özel teknikler uygulayarak istenilen bilgileri alma, hedefe uygun bilgi ve anlayış üretme sürecidir.

1.2 Mali Analizin Temel Amaçları

Mali analizin temel amaçları şunlardır:

- Mali tablo kullanıcıları için tabloları okuma ve anlama rehberi olmaktır.
- İşletmenin içinde bulunduğu durum, mali yapısı, karlılığı, likiditesi ve faaliyet yapısı gibi bilgileri mali tablolardan elde ederek anlamlandırmaktır.
- Tabloların düzenlendiği tarihte firmanın **borç ödeme gücünü tespit etmek**.
- Borç ödeme gücünün gelecekte devam olasılığını değerlendirmek.
- Firmanın geçmiş ve içinde bulunulan zaman içindeki faaliyet sonuçlarının ve mali durumunun değerlendirilmesidir.
- Firmanın faaliyet sonuçları ve mali durumunun gelecek zaman içinde ne olacağını tahmin etmektir.
- Yönetime, işletme ile ilgili çeşitli konularda gerekli verileri vermek ve alacakları kararlara ışık tutmaktır. Böylece mali analiz, işletme yönetiminin alacağı kararlara temel oluşturur.
- Firmaların gidişatını tahmin etmede bir **erken uyarı sistemi** vazifesi görmektir.

1.3 Mali analizin doğruluğu ve etkililiği

Mali analizin doğruluğu ve etkililiği çeşitli faktörlere bağlıdır:

- Öncelikle mali tabloların doğruluğuna ve gerçeği yansıtmasına bağlıdır. Bu tabloların, Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri (GKGMİ) ve Tekdüzen Hesap Planı gibi **muhasebe standartlarına uygun olarak hazırlanmış olması** gerekir.
- Mali analizi gerçekleştiren kişinin **teknik bilgisi, uzmanlığı ve tecrübesi** büyük önem taşır. İyi bir analist, sadece muhasebe bilgisiyle değil, başka bilgileri de kullanarak doğru analiz yapabilir.

- Analiz sırasında, parayla ifade edilemeyen ancak işletmenin performansı ve karar alma sürecinde çok önemli olabilecek **ek bilgilerin (sektöre ilişkin özel koşullar, yönetim koşulları, makroekonomik değişkenler, moda, yeni teknoloji vb.)** kullanılması gerekir.
- Mali tabloların **karşılaştırılabilir olması** önemlidir; önceki yıllar veya başka şirketlerin finansal tablolarıyla mukayese edilebilmelidir. Enflasyon gibi fiyat dalgalanmalarının hızlı ve aşırı olduğu dönemlerde, mali tablolardaki artış ve azalışlar incelenirken **ihtiyatlı davranmak ve verileri enflasyondan arındırmak gerekir.**

1.4 Mali tabloların genel özellikleri ve sınırlılıkları

Mali tabloların genel özellikleri ve sınırlılıkları şunlardır:

- Mali tablolar **nihai değildir** ve kasıtlı veya hatalı bilgiler içerebilir.
- Subjektif olabilirler (örneğin amortisman yöntemleri seçimi veya stok değerlendirme yöntemleri).
- Enflasyon gibi nedenlerle **gerçek değerleri yansıtmayabilirler.**
- İşletmenin sürekliliği kavramına uyumsuzluklar gösterebilir.
- İşletmenin sonuçlarına etki eden pek çok parasal olmayan etmen mali tablolarda yer almaz (yeni teknoloji, yönetim değişikliği vb.).
- Özetlenmiş bilgiler sunarlar, detayları göstermezler.
- Belirli dönemleri gösterirler; tabloların hazırlandığı tarih ile analizin yapıldığı tarih arasında çok şey değişmiş olabilir.
- Genellikle **tahakkuk esasına** dayalı oluşturulmuştur, nakit esasına değil. Bu durum, işletmenin kârlılığı ile nakit yaratma gücü arasında doğrudan bir ilişki olmadığını gösterir.
- Para ile ifade edilebilen bilgilerdir; parasal olmayan hiçbir şey finansal tabloda gösterilemez.
- Muhasebe kuramı değerlendirme yapmayı değil, performansı görmeyi amaçlar.
- Bilgilerin ayrıntı düzeyi yöneticilerin anlayış ve beklentilerine bağlı olabilir.
- **Dipnotlar**, finansal tablo bilgilerinin tamamlayıcı niteliktedir ve koşullu işlemler gibi önemli bilgileri içerebilir.

1.5 Mali Analiz Türleri

Mali analizler, **amaçlarına, kapsamlarına ve analizi yapacak kişilere** göre sınıflandırılabilir.

1.5.1 Mali Analizin Amacına Göre Sınıflandırma

- **Yönetim Analizleri:** İşletme yönetiminin karar alması, işletme işleyişinin yerine getirilmesi için yapılır. Amaç, yönetime gerekli verileri sunmak, aksaklıkları saptamak ve düzeltmeler yapmak, faaliyetlerin planlanan amaçlar doğrultusunda yürütülmesini sağlamaktır. Geçmiş bilgileri değerlendirerek gelecek için daha uygun kararlar

alınmasını sağlar.

- **Kredi Analizleri:** İşletmenin finansman durumu ve borç ödeme gücünü anlayabilmek için yapılır. Genellikle kredi ve finans kuruluşları tarafından yapılır. Amaç, işletmenin borç ödeme yeteneğini ölçmek, ne ölçüde kredi verilebileceğini veya alınabileceğini saptamak ve borçların zamanında ödenip ödenmeyeceğini araştırmaktır. Bu analizlerde bilanço (dönen varlıklar-kısa vadeli borçlar ilişkisi, borç dağılımı, sermaye yapısı vb.) ve gelir tablosu (karlılık, finansman giderleri, alacak ve stok devir hızı vb.) verilerinden yararlanır. Ayrıca, “**5K**” kuralı (**Kapital, Kazanç, Kapasite, Kefalet ve Karakter**) gibi faktörler de dikkate alınır.
- **Yatırım Analizleri:** İşletmeye ortak olanlar ve ortak olmayı düşünenler ile uzun vadeli kaynak sağlayanlar tarafından yapılır. İşletmenin kazanma gücü, kârlılık durumu ve finansal durumundaki değişimler büyük önem taşır. Genelde bağımsız denetimden geçmiş mali tabloların kullanılması şartı aranır.

1.5.2 Analizi Yapacak Şahıslara Göre Sınıflandırma

- **Dış Analiz:** İşletmeyle ilişkisi bulunan üçüncü kişilerin, işletmenin yayımlamış olduğu raporlardan yararlanarak yaptıkları analizdir. Analizi yapan kişiler işletme bünyesinde değildir ve sadece yayımlanan bilgilerle yetinmek zorundadır.
- **İç Analiz:** Yöneticiler, muhasebeciler, iç denetçiler gibi işletme içinden olan kimselerin yapmış olduğu analizdir. Bu kişiler işletmenin bütün finansal tablo ve mali verilerinden yararlanabilirler.

1.5.3 Kapsamlarına Göre Sınıflandırma

- **Statik Analiz:** İşletmenin **tek bir döneme** ait finansal tablolarında yer alan kalemler arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla yapılan analizlerdir. Bu analizde oranlar ve yüzdeler gibi tekniklerden yararlanır.
- **Dinamik Analiz:** **Birbirini izleyen dönemlere** ait finansal tabloların incelenerek, göstermiş oldukları eğilimlerin saptanmasıdır. Karşılaştırmalı finansal tablolar ve oranlar bu tür analizde kullanılır. Bu analiz türü, işletmenin yıllar içindeki gelişimini izlemeye olanak sağlar.

1.6 Mali Tablolar

Mali tablolar, bir işletmenin iktisadi faaliyetlerine ilişkin finansal bilgileri ölçmek ve çeşitli kişilere raporlamak amacıyla kullanılan bir sürecin ürünleridir. Bu tablolar, muhasebe ilkelerine uygun olarak düzenlenir ve işletmenin mali durumunu, faaliyet sonuçlarını, karın oluşumunu ve kullanımını gösterir.

1.6.1 Temel Mali Tablolar

- **Bilanço:** Bir işletmenin **belli bir tarihte** sahip olduğu varlıklar ile bu varlıkların sağlandığı kaynakları gösteren, işletmenin mali fotoğrafı olarak da adlandırılabilen **statik bir tablodur**.

- **Aktif (Varlıklar):** İşletmenin sahip olduğu elle tutulur, gözle görülür, tespit edilebilir varlıkları gösterir. Varlıklar, likiditelerine (nakde çevrilme derecesi) göre en likitten en az likite doğru sıralanır.
  - **Dönen Varlıklar:** Bir yıl veya normal faaliyet dönemi içinde paraya dönüşebilecek varlıklardır. Örnekler: Hazır Değerler (kasa, banka, nakde eşdeğer varlıklar), Menkul Kıymetler (finansal yatırımlar), Ticari Alacaklar (temel faaliyetten doğan), Stoklar (ticari mallar, ilk madde ve malzeme, yarı mamul, mamul).
  - **Duran Varlıklar:** Bir yıl veya normal faaliyet dönemi içinde paraya dönüşemeyen, hizmetlerinden bir hesap döneminden daha uzun süre yararlanan varlıklardır. Örnekler: Mali Duran Varlıklar (uzun vadeli finansal yatırımlar), Maddi Duran Varlıklar (fiziki varlıklar, bina, makine), Maddi Olmayan Duran Varlıklar (fiziki varlığı olmayan, patent gibi).
- **Pasif (Kaynaklar):** Varlıkların hangi yasal yollardan işletmeye intikal ettiğini gösterir. Borçlar, ödeme derecelerine (ekzibilite) göre kısa vadediden uzun vadeliye sıralanır, ardından özkaynaklar gelir.
  - **Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar (KVYK):** İşletmenin bir yıl veya normal faaliyet dönemi içinde vadesi gelen borçlarıdır. Örnekler: Mali Borçlar (banka kredileri, borçlanma senetleri), Ticari Borçlar (satıcılardan, tedarikçilerden), Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler.
  - **Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar (UVYK):** İşletmenin bir yıl veya normal faaliyet dönemi içinde vadesi gelmemiş borçlarıdır.
  - **Özkaynaklar:** İşletme sahip veya ortaklarının işletme varlıkları üzerindeki haklarıdır. Ödenmiş Sermaye, Sermaye Yedekleri, Kar Yedekleri (dağıtılmayan karlar), Geçmiş Yıl Karları (Zararları) ve Dönem Net Karı (Zararı) gibi kalemlerden oluşur. Özkaynaklar, finansmanın en yüksek maliyetli şekli olarak kabul edilir.
- **Gelir Tablosu:** İşletmenin **belli bir dönemde** elde ettiği bütün gelirlerle, bu gelirleri elde etmek amacıyla aynı dönem içinde katlandığı bütün maliyet ve giderleri ve bunların sonucunda oluşan dönem net karını veya zararını belli bir düzen içinde gösteren mali tablodur.
  - **Gelir Tablosu İlkeleri:** Tahakkuk esası geçerlidir. Dönemsellik ilkesi uygulanır. Bütün satışlar, gelir ve kârlar ile maliyet, gider ve zararlar brüt tutarları üzerinden gösterilir, mahsup yapılamaz.
  - **Kâr Kavramları:** Brüt Satış Karı, Faaliyet Karı, Olağan Kar, Dönem Karı ve Dönem Net Karı gibi temel kâr kavramları bulunur.
  - **İçerik:** Net Satışlar (brüt satışlardan satış indirimleri çıkarılarak), Satışların Maliyeti (satılan mamul/ticari mal/hizmet maliyeti), Faaliyet Giderleri (Ar-Ge, Pazarlama Satış ve Dağıtım, Genel Yönetim Giderleri), Finansman Giderleri, Olağandışı Gelirler/Giderler.

1.7 Ek Mali Tablolar

- **Nakit Akış Tablosu:** İşletmede belli bir dönemde oluşan nakit akışını açıklayan tablo

- olup, sadece nakit giriş ve çıkışlarını içerir. İşletmeye gelecekle ilgili yol gösterici olur.
- **Satışların Maliyeti Tablosu:** Gelir tablosundaki satışların maliyeti kısmının detaylarını gösterir, dönem içi stok hareketlerini ve satılan mamul/mal/hizmet maliyetini içerir.
  - **Özkaynak Değişim Tablosu:** Bir işletmenin belli bir döneminde özkaynak kalemlerinde meydana gelen değişiklikleri gösterir.
  - **Fon Akım Tablosu:** İşletmenin belli bir dönem içerisinde sağladığı fonları ve bu fonların kullanılış yerlerini gösterir.
  - **Kar Dağıtım Tablosu:** İşletmenin dönem kârını ve bu kârı dağıtım biçimini gösterir.

1.8 4. Finansal Analiz Teknikleri (Mali Analiz Teknikleri)

Finansal analizde yaygın olarak kullanılan dört temel teknik bulunur. Bu teknikler tek tek uygulanabileceği gibi, daha anlamlı ve bütünsel sonuçlar elde etmek için birlikte de kullanılabilirler.

1.8.1 Karşılaştırmalı Tablolar Analizi (Yatay Analiz)

- **Tanım:** Bir işletmenin iki veya daha fazla dönemine ait finansal tablolarının, birbirini izleyen dönemler bakımından **karşılaştırmalı olarak düzenlenmesi** ve bu tablolarda yer alan kalemlerin zaman içinde göstermiş olduğu **değişikliklerin incelenerek değerlendirilmesidir**. Dinamik bir analiz türüdür.
- **Hesaplama:** Mutlak Değer = 2. Yılın Değeri - 1. Yılın Değeri. Yüzde Değeri = (Mutlak Değer / 1. Yılın Değeri) x 100.
- **Yorum:** İşletmenin gelişme yönü hakkında fikir verir. Örneğin, satışların maliyetten daha fazla artması olumlu bir durumdur. Enflasyon gibi unsurlar dikkate alınmalı, baz yılın normal bir yıl olması önemlidir. Ticari alacaklardaki artışın satış hacmiyle birlikte değerlendirilmesi gerekir.

1.8.2 Yüzde Yöntemi ile Analiz (Dikey Analiz)

- **Tanım:** Bir işletmenin mali durumunu veya faaliyet sonuçlarını tanımak ve hakkında hüküm verebilmek için, **tek bir döneme ait mali tabloların analiz edilmesidir**. Her bir mali tablo kaleminin, ilgili dip toplam (Bilançoda Aktif/Pasif Toplamı, Gelir Tablosunda Net Satışlar Toplamı gibi) içindeki yüzde payı hesaplanır. Bu oranlama, enflasyon gibi fiktif değer artış veya azalışlarının analizi etkilemesini azaltır.
- **Hesaplama:** Bilanço Kaleminin Mutlak Değeri / Aktif (Pasif) Toplamı x 100 veya Grup İçindeki Kalemin Mutlak Değeri / Grup Toplamı x 100. Gelir tablosunda ise, Gelir Tablosu Kaleminin Tutarı / Net Satışlar Tutarı x 100.
- **Yorum:** İşletmenin hangi kaleme daha çok ağırlık verdiğinin saptanması ve sektördeki veya rakip işletmelerle karşılaştırma imkânı tanır. Örneğin, satış indirimlerinin yüksekliği, işletmenin karlılığından taviz verdiğini veya ürün kalitesini gözden geçirmesi gerektiğini gösterebilir. Varlık ve kaynak dağılımının incelenmesinde

kullanılır.

1.8.3 Eğilim (Trend) Analizi

- **Tanım:** Mali tablolarda yer alan hesap kalemlerinin **yıllar itibarıyla değişimlerinin incelenmesidir**. Firma gidişatının daha rahat görülmesini ve tablo kalemleri arasındaki bağlantının kurulmasına yardımcı olur.
- **Hesaplama:** Eğilim Yüzdesi = (Eğilim Yüzdesi Hesaplanacak Yılın Mutlak Değeri / Baz Alınan Yılın Mutlak Değeri) x 100.
- **Yorum:** İlgili hesabın geçmiş dönemlere ait verilerinden yararlanarak izleyen dönemdeki bakiye tahmin edilebilir. En az 3 yıl, tercihen 5-10 yıllık verilerle yapılır. Baz alınan yılın temsil edici (normal) bir yıl olması önemlidir. Örneğin, satış hacminde değişiklik olmadığı halde faiz yükünün artması, borç politikasının incelenmesini gerektirebilir. Doğrudan mali durumun sağlıklı olup olmadığını göstermez, sadece değişim yönünü belirtir.

1.8.4 Oranlar Analizi Yöntemi (Rasyo Analizi)

- **Tanım:** Hesap grupları arasında **matematiksel ilişki kurularak** maliyet, karlılık gibi durumların oranlanmasıdır. Kalemlerin tek başına analizi anlamsız olduğu için ilgili kalemler birbirlerine göre oranlanıp analiz edilir.
- **Amaç:** İşletmelerin büyüklüklerini ve farklılıklarını belirli bir düzeyde karşılaştırılabilir hale getirmek. Firmanın likidite durumunu, borç ödeme gücünü, finansman şeklini, faaliyet sonuçlarını, kârlılığını ve iktisadi varlıklarını etkin biçimde kullanıp kullanmadığını belirlemektir.
- **Karşılaştırma Standartları:** Hesaplanan oranlar, geçmiş yıl oranları, sektörün oran ortalaması, rakip oranları veya bütçelenmiş/ideal oranlarla karşılaştırılır.
- **Oran Türleri ve Önemli Örnekler:**
  - **Likidite Oranları:** İşletmenin kısa vadeli borçlarını geri ödeme yeteneğini belirlemek için kullanılır.
    - **Cari Oran:** Dönen Varlıklar / Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar. Gelişmekte olan ülkeler için ideal **1.5**, gelişmiş ülkeler için **2** olması beklenir.
    - **Asit-Test Oranı (Likidite Oranı):** (Dönen Varlıklar - Stoklar) / Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar. Stoklar dışındaki dönen varlıklarla kısa vadeli borçları karşılama yeteneğini gösterir.
    - **Nakit Oranı:** Hazır Değerler / Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar. Hazır değerlerin kısa vadeli borçları ne ölçüde karşıladığını gösterir. Genel kural olarak **%20 civarında** olması beklenir.
  - **Mali Yapı Oranları (Kaldıraç Oranları):** İşletmenin uzun vadeli borç ödeme yükünü ve yabancı kaynaklardan ne derece yararlandığını ölçer.
    - **Finansal Kaldıraç Oranı (Toplam Borç Oranı):** Yabancı Kaynak Toplamı / Aktif Toplamı. Varlıkların % kaçının yabancı kaynaklarla temin edildiğini gösterir. Genel eğilim borç oranının **%50'nin üzerine çıkmamasıdır**.
    - **Faiz Karşılama Oranı:** (Vergiden önceki kâr + faiz giderleri) / faiz giderleri. İşletmenin faiz ödemelerini karşılama gücünü ölçer. En az **8**

olması beklenir.

- **Verimlilik Oranları (Faaliyet Oranları):** İşletmenin çalışma durumunun analizinde, kullanılan varlıkların etkin bir şekilde kullanılıp kullanılmadığını ölçer.
  - **Alacak Devir Hızı Oranı:** Kredili Net Satış Tutarı / Ortalama Ticari Alacaklar. Alacakların tahsil kabiliyeti ve nakde dönüşüm hızını gösterir.
  - **Stok Devir Hızı Oranı:** Satılan Ticari Mallar Maliyeti / Ortalama Stoklar. Stok kalemlerinin ne kadarlık süre içinde tükendiğini ölçer.
  - **Aktiflerin Devir Hızı Oranı:** Net Satışlar / Toplam Aktifler. İşletmenin aktiflerinin satış yaratma etkinliğini gösterir.
- **Kârlılık Oranları:** İşletmenin faaliyetleri sonucunda ölçülü ve yeterli bir kâr elde edip etmediğini ölçer.
  - **Brüt Kâr Oranı:** Brüt Satış Kârı / Net Satışlar. İşletmenin ana faaliyetlerinden elde ettiği kârlılık yüzdesini gösterir.
  - **Faaliyet Kârı Oranı:** Faaliyet Kârı / Net Satışlar. İşletmenin faaliyet giderleri karşılandıktan sonraki kârlılığını değerlendirir.
  - **Net Kâr Oranı:** Dönem Net Kârı / Net Satışlar. İşletmenin tüm giderler düşürüldükten sonraki net kârını gösterir.
  - **Mali Rantabilite Oranı (Özkaynak Karlılığı):** Dönem Net Kârı / Özkaynaklar. Sermaye sahiplerinin sermayelerinden elde ettikleri getiriye ölçer.

Her bir analiz tekniğinin kendi içinde bir takım eksiklikler içermesi nedeniyle, mali tabloların analizinde bu tekniklerin tamamının birlikte ve bütünlük bir yaklaşımla kullanılması daha doğru ve sağlıklı sonuçlar sağlayacaktır.

1.9 Bilanço ve Gelir-Gider Tablosu

İşletmenin gidişatını anlamak için gerekli olan temel mali tablolar **bilanço** ve **gelir tablosudur**. Bu tablolar, işletmenin finansal durumu ve faaliyet sonuçları hakkında kapsamlı bilgi sunar. Mali tablolar, anlamasını bilene işletmeyle ilgili çok şeyi kelimeler olmaksızın sessizce ifade ederler.

İşte bu iki temel mali tablonun detaylı yapısı:

1.9.1 Bilanço (Finansal Durum Tablosu)

Bilanço, işletmenin **belli bir tarihte sahip olduğu varlıklar (aktif)** ile bu varlıkların **sağlandığı kaynakları (pasif)** gösteren statik bir tablodur. İşletmenin **mali fotoğrafı** olarak da adlandırılır. Aktif toplamı ile pasif toplamı her zaman eşittir.

Bilanço Düzenleme İlkeleri:

- **Likidite Esası:** Varlıklar en likit olandan (nakde dönüşüm hızı yüksek) en az likit olana

doğru sıralanır.

- **Net Değer Esası:** İlgili hesaplar hem brüt hem de net tutarlarıyla raporlanır, aktif ve pasifi düzenleyen hesaplar negatif olarak gösterilebilir.
- **Karşılaştırılabilirlik:** Finansal tabloların mukayeseli, önceki dönem bilgileriyle birlikte sunulması, değişimlerin net olarak görülmesini sağlar.
- **Gerçeğe Uygun Değer:** Varlıklardaki değer düşüklüklerini göstermek için karşılıklar ayrılması zorunludur.
- **İlişkili Tarafların Ayrı Gösterilmesi:** Ortaklara, personele, iştiraklere ve bağlı ortaklıklara ait tutarlar ayrı gösterilmelidir.

Bilanço Yapısı:

1. Aktif (Varlıklar)

- **Dönen Varlıklar:** İşletmenin bir yıl veya normal faaliyet dönemi içinde paraya dönüşebilecek varlıklardır.
  - **Hazır Değerler:** En likit varlıklardır (kasa, banka, ibraz edilmemiş çekler).
  - **Menkul Kıymetler:** Atıl nakdin getiri elde etmek için finansal varlıklara yatırılmasıdır (kısa vadeli hisse senetleri, tahvil, bono).
  - **Ticari Alacaklar:** İşletmenin ana faaliyet konusu dışındaki alacaklarıdır. Senetli ve senetsiz olarak ayrılabilir. Şüpheli alacaklar için karşılık ayrılmalıdır.
  - **Diğer Alacaklar:** Ticari nitelikte olmayan alacaklardır.
  - **Stoklar:** İşletmenin sahip olduğu hammaddeler, yarı mamuller, mamuller veya ticari mallardır. Maliyet değeriyle muhasebeleştirilir.
  - **Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları:** Dönemsellik ilkesi gereği gelecek dönemlere ait peşin ödenen giderler ve tahakkuk eden gelirlerdir.
- **Duran Varlıklar:** Bir yıldan uzun süre yararlanılacak uzun vadeli varlıklardır.
  - **Ticari Alacaklar / Diğer Alacaklar:** Vadesi bir yıldan uzun olan alacaklardır.
  - **Mali Duran Varlıklar:** İşletmenin uzun vadeli stratejik amaçlarla yaptığı finansal yatırımlardır (Bağlı Menkul Kıymetler, İştirakler, Bağlı Ortaklıklar).
  - **Maddi Duran Varlıklar:** İşletmenin faaliyetini gerçekleştirmek için uzun süreli kullanmak amacıyla edindiği fiziki varlıklardır (binalar, makineler, taşıtlar, demirbaşlar). Faydalı ömrü boyunca amortisman ayrılır.
  - **Maddi Olmayan Duran Varlıklar:** Fiziki varlığı olmayan, karşılığında ödeme yapılmış uzun vadeli varlıklardır (marka, patent, özel maliyetler). İtfa edilirler.

1. Pasif (Kaynaklar)

- **Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar (KVYK):** İşletmenin bir yıl veya normal faaliyet dönemi içinde vadesi gelen borçlarıdır. Borçların ödeme zamanlarının kısılgına göre sıralanır (ekzibilite).
  - **Mali Borçlar:** Mali sistemden (bankalar, borçlanma senetleri) elde edilen borçlardır.
  - **Ticari Borçlar:** İşletmenin ticari faaliyetlerinden kaynaklanan borçlardır (satıcılar). Senetli ve senetsiz olarak ayrılabilir.
  - **Diğer Borçlar:** Ticari nitelikte olmayan borçlardır.

- **Alınan Avanslar:** Mal veya hizmet karşılığında peşin alınan paralardır.
- **Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler:** İşletmenin önümüzdeki 12 ay içinde tahakkuk etmiş vergi, sosyal güvenlik kesintileridir.
- **Borç ve Gider Karşılıkları:** İşletmenin dönem karından ayırdığı henüz kesinleşmemiş vergi veya giderlerdir (örneğin kıdem tazminatı karşılıkları).
- **Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları:** Henüz kesinleşmemiş gelir ve gider tahakkuklarıdır.
- **Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar (UVYK):** Vadesi bir yıldan uzun olan borçlardır. Kısa vadeliye dönüşen kısımları KVKYK'ya aktarılır.
- **Özkaynaklar:** İşletme sahip veya ortaklarının işletme varlıkları üzerindeki haklarıdır.
  - **Ödenmiş Sermaye:** İşletme ortaklarının taahhüt ettikleri ve ödedikleri sermayedir.
  - **Sermaye Yedekleri:** Hisse senedi ihraç primleri, yeniden değerlendirme değer artışları gibi kalemlerden meydana gelir. Gelir tablosuna aktarılamaz.
  - **Kar Yedekleri:** Yasal, statü ve olağanüstü yedekler gibi işletme faaliyetleri sonucu elde edilen kârların dağıtılmamış kısmıdır.
  - **Geçmiş Yıl Karları/Zararları:** Önceki dönemlerden gelen dağıtılmamış karlar veya devreden zararlarıdır.
  - **Dönem Net Karı (Zararı):** Mevcut dönemde elde edilen nihai kar veya zarardır.

1.9.2 Gelir Tablosu

Gelir tablosu, işletmenin belli bir dönemde elde ettiği **gelirler** ile bu gelirleri elde etmek için katlandığı bütün **maliyet ve giderleri** ve bunların sonucunda oluşan **dönem net karını veya zararını** gösteren mali tablodur.

Gelir Tablosu Düzenleme İlkeleri:

- **Tahakkuk Esası:** Gelir ve giderler, nakit giriş-çıkışı olmasına bakılmaksızın tahakkuk ettikleri anda kaydedilir.
- **Dönemsellik İlkesi:** Gelir ve giderler ait oldukları döneme göre sınıflandırılır ve kaydedilir.
- **Brüt Tutar Esası:** Bütün satışlar, gelir ve kârlar ile maliyet, gider ve zararlar brüt tutarları üzerinden gösterilir, hiçbir kalem birbiriyle mahsup edilemez.
- **Karşılaştırma:** Belli bir dönemin satışları ve gelirleri, bunları elde etmek için yapılan satışların maliyeti ve giderleri ile karşılaştırılmalıdır.
- **Amortisman ve Tükenme Payı:** Maddi ve maddi olmayan duran varlıklar için uygun amortisman ve tükenme payı ayrılmalıdır.

Gelir Tablosu Yapısı (Kâr Kavramları)

- **Brüt Satışlar:** İşletmenin ana faaliyetlerinden elde ettiği yurt içi ve yurt dışı satış gelirleridir.
- **Satış İndirimleri (-):** Satıştan iadeler, satış iskontoları gibi brüt satışları düşüren kalemlerdir.

- **Net Satışlar:** Brüt satışlardan satış indirimleri çıkarılarak bulunan tutardır. İşletmenin cirosunu gösterir.

Net Satışlar - Satışların Maliyeti = Brüt Satış Karı (Zararı)

- **Satışların Maliyeti:** Satılan mal veya hizmetin doğrudan maliyetidir (satılan ticari mallar maliyeti, satılan mamul maliyeti, satılan hizmet maliyeti).
- **Brüt Satış Karı (Zararı):** İşletmenin esas faaliyetlerinden elde ettiği ilk kar göstergesidir.

Brüt Satış Karı (Zararı) - Faaliyet Giderleri = Faaliyet Karı (Zararı)

- **Faaliyet Giderleri:** Araştırma ve Geliştirme Giderleri (Ar-Ge), Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (PSDG), Genel Yönetim Giderleri (GYG) gibi esas faaliyetle ilgili ancak doğrudan maliyete yüklenmeyen giderlerdir.
- **Faaliyet Karı (Zararı):** İşletmenin ana faaliyetlerinden elde ettiği kar veya zarardır.

Faaliyet Karı (Zararı) + Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Karlar - Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar = Olağan Kar (Zararı)

- **Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Karlar:** İşletmenin esas faaliyet konusu dışındaki ancak süreklilik gösteren gelir ve karlardır.
- **Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar:** İşletmenin esas faaliyet konusu dışındaki ancak süreklilik gösteren gider ve zararlardır.
- **Finansman Giderleri:** Borçlanmadan kaynaklanan faiz giderleridir.
- **Olağan Kar (Zararı):** İşletmenin tüm olağan gelir ve giderleri sonrasında oluşan kar veya zarardır.

Olağan Kar (Zararı) + Olağandışı Gelir ve Karlar - Olağandışı Gider ve Zararlar = Dönem Karı (Zararı)

- **Olağandışı Gelir ve Karlar:** İşletmenin rutin olmayan, arızı ve sıkça tekrarlanmayan faaliyetlerden elde ettiği gelirlerdir.
- **Olağandışı Gider ve Zararlar:** İşletmenin rutin olmayan, arızı ve sıkça tekrarlanmayan faaliyetlerinden oluşan giderlerdir.
- **Dönem Karı (Zararı):** Tüm gelir ve giderler düşüldükten sonra vergi öncesi elde edilen kar veya zarardır.

Dönem Karı (Zararı) - Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları = Dönem Net Karı (Zararı)

- **Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları:** Dönem karı üzerinden hesaplanan vergi ve diğer yasal yükümlülükler için ayrılan karşılıktır.
- **Dönem Net Karı (Zararı):** İşletmenin tüm gelir ve giderleri ile vergiler düşüldükten sonra kalan nihai kar veya zarardır.

Mali Analiz Teknikleri ve Rasyoları

Bu detaylı yapılar, işletmenin mevcut mali durumunu ve belirli bir dönemdeki performansını kapsamlı bir şekilde analiz etmek için temel oluşturur. Ayrıca, bu tabloların güvenilir, doğru ve Tekdüzen Hesap Planına (TDHP) uygun olarak hazırlanmış olması, analiz sonuçlarının doğruluğu için esastır. Özellikle enflasyon gibi ekonomik faktörler mali tabloların gerçeği yansıtmamasını engelleyebilir, bu nedenle analiz yaparken bu gibi dış faktörlerin de dikkate alınması önemlidir.